

**DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA
ELNÖKHELYETTESE**

4025 Debrecen, Széchenyi u. 24.
4001 Debrecen, Pf. 661.
Tel.: (52) 527-973
Fax.: (52) 528-017
E-mail: ballal@dit.birosag.hu

2010.El.II.C.7/7. szám

Vizsgálati anyag a Debreceni Ítéltábla és az ítéltábla illetékességi területén működő megyei bíróságok hivatali visszaélés bűncselekménye miatti ítélezési gyakorlatáról a 2006 – 2010. évekre vonatkozóan¹

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 2010. El.II.E.1/6. számú határozata a 2010. év során a Btk. 225. §-ába ütköző hivatali visszaélés bűncselekménye miatt 2009. évben jogerősen befejezett büntetőügyek ítélezési gyakorlatának vizsgálatát írta elő a megyei bíróságok és az ítéltáblák számára.

Az elemzés készítése során célszerű volt az első- ill. másodfokon eljáró bíróságok ítélezési gyakorlatának elkülönített vizsgálata, annál is inkább, mivel az ügyek viszonylag alacsony számára tekintettel mind az ítéltábla, mind a megyei bíróságok korábbi – ám nem feltétlenül azonos – évekre vonatkozó ítélezési gyakorlatot is górcső alá vett.

Ennek megfelelően az elemzés első része a Debreceni Ítéltábla 2007 - 2010. években elbírált ügyeire vonatkozó adatokat tartalmazza, az anyag második részét pedig az ítéltábla illetékességi területén működő négy megyei bíróság által elkészített vizsgálat összefoglalása képezi, amely – az egyes megyéknél bizonyos eltérésekkel – a 2006 – 2009. évek közötti időszakot öleli fel.

Az írásos elemzéshez a Legfelsőbb Bíróság hivatkozott határozatában rögzített szempontok alapján táblázatok is készültek a következők szerint:

Az 1. számú táblázat

- az ügyek számait,
- a főbüntetéseket nemek szerint,
- a büntetések felfüggesztésére vonatkozó adatokat,

¹ A vizsgálati anyag elkészítésében részt vett dr. Mensáros Dániel bírósági titkár.

- az esetlegesen alkalmazott enyhítő szakaszra való utalást,
- a mellékbüntetések számát,
- az intézkedések számát,
- az elkövetők foglalkozását, valamint
- az elkövetési alakzatot tartalmazza.

A 2. számú táblázatban

- a kiszabott szabadságvesztés büntetések időtartamára,
- ezek felfüggesztésére,
- a pénzbüntetések napi tételszámára,
- a mellékbüntetésre, valamint,
- az alkalmazott intézkedésre vonatkozó statisztikai adatokat tüntettük fel.

A megyei bíróságok összegző adatait

- a **3/a (2006 – 2008. évek)** ill.
- a **3/b. (2009. év) számú táblázat** tartalmazza, míg
- a **4. számú táblázat** a büntetésekkel, intézkedésekkel kapcsolatos adatokat tartalmazza a 2. számú táblázattal azonos módon.

I.

A DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA VIZSGÁLATI ANYAGA

1. A vizsgált időszak

Jelen vizsgálati anyag tartalmazza a Debreceni Ítéltábla 2007 – 2010. években elbírált ügyeit, amelyek közül az adatszolgáltatás alapjául nyilvánvalóan a jogerősen befejezett ügyek szolgálhattak.

2. A vizsgált ügyek

A 2007 – 2010. években hivatali visszaélés büntette miatt a Debreceni Ítéltáblán **25 büntetőeljárás** volt folyamatban, ebből

- **22 fejeződött be jogerősen** (1 esetben a fellebbezés visszavonása folytán)
- **2** ügyben az elsőfokú határozat **hatályon kívül helyezésére** került sor, míg
- **1** esetben a megyei bíróságnak a **vádindítványt és a pótmagánvádló igazolási kérelmét elutasító végzését változtatta meg** az ítéltábla.

A 22 jogerősen befejezett ügyből

- **14** esetben a **terheltek bűnösségét** állapította meg a bíróság,
- **5** esetben **felmentő** rendelkezés született
- **2** ügyben jogerősen **elutasították a benyújtott vádindítványt** és
- **1** alkalommal a **büntetőeljárást megszüntető** határozat született.

Az ítélezési gyakorlat vizsgálata természetesen elsősorban azon ügyekre terjedt ki, amelyekben a terheltek büntetőjogi felelősségének megállapítására került sor, ezekről volt lehetősége az ítélőtáblának statisztikai adatokat szolgáltatni, a felmentéssel, a vádindítvány elutasításával ill. a büntetőeljárás megszüntetésével végződött esetekről a vizsgálati anyag szöveges elemzése tartalmaz rövid leírást.

3. Jogerős elítélések a terheltek alapján (hivatalos személy – nem hivatalos személy elkövető)

A korábbiakban rögzítettek szerint tehát 14 olyan büntetőügy volt folyamatban a vizsgált időszakban a Debreceni Ítélőtáblán, amelyben jogerős marasztaló ítélet született. Mindez **19 terhelt** bűnösségének megállapítását jelenti akként, hogy a hivatali visszaélés bűncselekményét

- **18-an tettesi** vagy **társtettesi** alakzatban hivatalos személyként, míg
- **1** terhelt nem hivatalos személyként **felbújtóként** követte el.

Legnagyobb számban,

- **9-szer a rendőrség** állományába tartozó elkövetőket ítélték el a bíróságok,
- **3** terhelt szolgált **pénzügyőrként**,
- **2-2 polgármester** és **végrehajtó**, valamint
- **1-1 határrendész** ill. **jegyző** felelősségének megállapítására került sor.

4. Az elkövetett bűncselekmények száma, elkövetési alakzat, az egyéb cselekmények jellege

Az elkövetett bűncselekmények száma szerint különbséget lehet tenni azon terheltek között, akik „csupán” a **hivatali visszaélés büntettét** követték el, valamint azon elkövetők között, akiknek a vizsgálat tárgyát képező deliktum mellett egy vagy több másik bűncselekmény megvalósítása miatt is megállapították felelősségüket.

Előbbi körbe **9 elítélt** tartozik, magatartásukkal ők valamennyien a Btk. 225. §-ában rögzített cselekmény elkövetői voltak, 1-1 esetben 2 ill. 3 rendbeliként minősült magatartásuk.

A hivatali visszaélés büntettét más bűncselekménnyel vagy bűncselekményekkel **halmazatban** elkövetők száma ebből következően **10 fő** volt. Az egyéb cselekmények vonatkozásában különösebb hasonlóságot nem lehetett felfedezni, a hivatali visszaélés több esetben okirat-hamisítással, csalással, sikkasztással, garázdasággal, testi sértéssel vagy éppen ittas járművezetéssel párosult.

Megállapítható, hogy túlnyomórészt tettesi alakzatban valósították meg az elítéltek a terhükre rótt cselekményt ill. cselekményeket, társtettesi elkövetésre csupán 4 terhelt esetében került sor, míg 1 személy a már korábban rögzítetteknek megfelelően nem hivatalos személyként felbújtói tevékenységével követett el bűntettet.

5. Az elkövetési magatartás

A Btk. 225. §-ában rögzített tényállás szerint, az a hivatalos személy, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen, hivatali kötelességét megszegi, hatáskörét túllépi, vagy hivatali helyzetével egyébként visszaél, bűntettet követ el.

Az elkövetési magatartás jellege szempontjából a következő megállapítást lehet tenni:

- **hivatali kötelességét 4 terhelt** szegte meg a bűncselekmény elkövetésével,
- **1 elkövető lépte túl hatáskörét.**
- a legtöbb esetben, **8 vádlott** vonatkozásában **hivatali helyzettel való visszaélés** volt megállapítható, míg
- **1 elkövető hivatali helyzetével is visszaélt és hivatali kötelességét is megszegte** a terhére rótt cselekmény megvalósításával.

Ugyancsak a vizsgálat alapjául szolgálhatott az a szempont, miszerint az elkövető magatartásával jogtalan hátrányt okozott-e vagy azzal jogtalan előnyt szerzett.

Az esetek nagyobb részében

- **10 alkalommal jogtalan előnyszerzéssel** valósult meg a hivatali visszaélés büntette,
- **3 ügyben jogtalan hátrányt** okozott a cselekmény, és
- a hivatali helyzetével visszaélő, valamint hivatali kötelességét is megszegő terhelt esetében **mind jogtalan előny szerzése, mind jogtalan hátrány okozása** is realizálódott.

6. A vizsgált ügyek rövid leírása

310/2007. – a polgármester a neki tartozó sértett részére megállapított gyermekvédelmi támogatás összegét a tartozás rendezése címén a sértett helyett az önkormányzat pénztárából felvette, ezzel **hatáskörét túllépve saját magának jogtalan előnyt biztosított, míg a sértettnek jogtalan hátrányt okozott** (halmazatban sikkasztás vétsége és magánokirat-hamisítás vétsége)

589/2007. – a rendőr őrmester **hivatali helyzetével visszaélve** a garázdaság vétségének elkövetési magatartásának kifejtésekor rendőri igazolványát indokolatlanul felmutatta, intézkedési szándékát jelentette be, így okozva **jogtalan hátrányt** a bántalmazott sértettnek (halmazatban könnyű testi sértés vétsége, garázdaság vétsége)

109/2008. – a pénzügyőrök **hivatali kötelességüket megszegve** a zárjegy nélküli cigarettákat csempésző személyeket nem az előírás szerint vizsgálta át, jogtalan **előnyben** részesítve ezzel őket

505/2008. – a két APEH végrehajtó **hivatali helyzetükkel visszaélve** segítséget nyújtottak ahhoz, hogy vádlott társuk színlelt szerződés megkötésével adófizetési kötelezettség alól szabaduljon ill. az adóssággal terhelt céget a felszámolásig munkaerő kölcsönzés címén újabb adóssággal terhelje, ezzel **jogtalan előnyt** biztosítottak számára (halmazatban közokirat-hamisítás büntette, adócsalás büntette, adócsalás vétsége)

605/2008. – a rendőr elítélt a neki nem tetsző csoportot megleckéztetés céljából, magát szolgálatba helyezve, **hivatali helyzetével visszaélve jogtalan hátrányt okozott** azzal, hogy falhoz állítva őket megmotozta őket (halmazatban garázdaság büntette)

692/2008. – a rendőr törzsőrmester **hivatali kötelességét megszegve** az általa igazoltatott személlyel szemben alacsonyabb összegű helyszíni bírságról állított ki nyomtatványt, eképpen **jogtalan előnyben** részesítve őt

714/2008. – a pénzügyőr **hivatali kötelességét megszegve** a házkutatás során eljáró pénzügyi nyomozók ellenőrzésének befejezését követően jogellenesen engedélyt adott az intézkedés alá vont személynek, hogy a jövedéki ellenőrzés ideje alatt valótlan tartalmú számlát készítsen, ezzel **jogtalan előnyt** biztosított számára

1/2009. – az ittas járművezetés miatt intézkedés alá vont rendőr zászlós **hivatali helyzetével visszaélve** arra kérte kollégáit, hogy vele szemben ne kerüljön sor intézkedésre, számára biztosítsanak **jogtalan előnyt** (halmazatban ittas járművezetés vétsége)

289/2009. – a határrendész terhelt **hivatali kötelességét megszegve jogtalan előnyt** biztosított 2 gépkocsi vezetőjének azzal, hogy nem akadályozta meg, hogy azok a záróvonalat indokolatlanul átlépjék, sőt kézmozdulatával elősegítette a jogosulatlan besorolást

267/2009. – a polgármester **hivatali helyzetével visszaélve jogtalan előnyt szerzett** vádlott társának azzal, hogy a papíron más gazdasági társaság által végzendő munkát a valóságban a vádlott társ felszámolás alatt álló cégével végeztette el, így juttatva pénzhez utóbbit (halmazatban csalás bűntette, magánokirat-hamisítás vétsége)

422/2009. – a rendőr nyomozó vádlott társa felbujtására **hivatali helyzetével visszaélt**, amikor a nyomozás állásáról információkat adott ki, jogosulatlanul tájékoztatást adott a gépjármű központi adatnyilvántartásban található adatokról ill. valótlan igazolást állított ki rendőrségi tanúkihallgatáson való részvételről, mindezzel **jogtalan előnyt** biztosított számukra (3 rb. hivatali visszaélés bűntette halmazatban 2 rb. hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás bűntettével)

414/2009. – a jegyző **visszaélt hivatali helyzetével**, amikor a résztulajdonát képező gazdasági társaság telephelyén önkormányzati dolgozókat foglalkoztatott hivatali munkaidőben úgy, hogy a munkások díjazását az önkormányzat állta, ezzel **jogtalan előnyre** tett szert, egyúttal jegyzőként a közhasznú munkások foglalkoztatójaként az ebből folyó **kötelességeinek megszegésével jogtalan vagyoni hátrányt** is okozott az önkormányzatnak (halmazatban hűtlen kezelés bűntette)

510/2009. – a rendőr törzsőrmester **hivatali helyzetével visszaélve**, rendőri mivoltára hivatkozva, igazolványát felmutatva **jogtalan előnyre** akart szert tenni, amikor a vele szemben intézkedő kollégáit arra próbálta rávenni, hogy ne indítsanak vele szemben eljárást ittas járművezetés miatt (halmazatban ittas járművezetés szabálysértése)

620/2010. – a rendőr terhelt **hivatali helyzetével visszaélve** arra kérte a közúti igazoltatást végző kollégáit (terhellettársait), hogy ismerősét feljelentés helyett csak figyelmeztetésben részesítsék, ezzel biztosítva **jogtalan előnyt** számára – kollégái a kérésnek eleget is tettek

7. A büntetés kiszabásánál irányadó körülmények

7.1. Enyhítő körülmények

Mindenekelőtt kiemelendő, hogy arra tekintettel, miszerint a vizsgálat tárgyát képező bűncselekmények elkövetőinek esetében kinevezésük ill. munkavégzésük feltétele a büntetlen előélet, ezért ez az általános jellegű enyhítő körülmény javukra nem szolgálhatott a büntetés kiszabásakor. Az ítéletablán befejezett ügyek közül a vádlott büntetlen előéletét mindössze egy esetben, egy végrehajtó szakmájú elkövető

esetében tudta figyelembe venni a bíróság. Mindezen túlmenően a szankció megválasztásakor a következő tényezők szolgáltak a terheltek javára:

- kiskorú gyermek eltartása (**8 terhelt**)
- időmúlás (**7 terhelt**)
- beismerő vallomás (**5 terhelt**)
- pozitív parancsnoki jellemzés (**3 terhelt**).

A Btk. 87. §-a szerinti enyhítésre a bíróságok 4 terhelt büntetésének kiszabásakor láttak lehetőséget, erre valamennyiük esetében részletes, tényfeltáró beismerő vallomásuk, valamint rendkívül pozitív parancsnoki jellemzésük szolgáltattott alapot.

7.2. Súlyosító körülmények

Megállapítható, hogy a vizsgált ügyekben túlnyomórészt hasonló súlyosító körülményeket tártak fel a bíróságok, mint bármely más büntetőügyben, eképpen igen magas számban értékelték az elkövetők terhére

- a hasonló jellegű bűncselekmények elszaporodottságát (**13 terhelt**), valamint
- a halmazatot (**7 terhelt**).

Mindezen túl egy-egy ügyben a szankció megválasztásánál értékelésre került még az elkövető kezdeményező szerepe, egy civil terhelt esetében büntetett előélete, továbbá egy esetben emelte ki a bíróság, hogy a rendőr foglalkozású terhelt bűnüldöző hatóság tagjaként olyan bűncselekményt követett el, amelyet hivatali kötelessége szerint üldöznie kellett volna.

A hasonló jellegű bűncselekmények elszaporodottsága kapcsán mindenképpen említést igényel, hogy az ítélőtábla álláspontja szerint – egyetértve több megyei kollégiumi véleménnyel – az erre való hivatkozás jelen vizsgálat ügyadatait is szem előtt tartva, nem állja meg teljes mértéken a helyét.

8. Büntetések és intézkedések

A korábban kifejtetteknek megfelelően 19 terhelt bűnösségének megállapítására került sor, ebből

- **szabadságvesztés büntetést 13 vádlott**
- **penzbüntetést 5 vádlott** kapott, míg
- **1 terheltet megrovásban** részesített a bíróság.

8.1. Szabadságvesztés

A kiszabott szabadságvesztés büntetések túlnyomórészt

- **6 hónap és 1 év** közötti tartamúak (**9 elítélt**),
- **6 hónapnál rövidebb börtönt 1 terhelt** esetében szabott ki a bíróság,
- **1 és 2 év közötti időtartamú** szabadságvesztést pedig **3 vádlott** kapott.

Letöltendő szabadságvesztésre mindössze egy vádlottat ítelt a bíróság, azonban ebben az esetben a nem hivatalos személy felbujtóként követte el a vizsgálat tárgyát képező bűncselekményt, vele szemben a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére korábbi elítélései miatt nem volt lehetőség.

Mindebből következően az eljáró bíróságok az említett esetet kivéve valamennyi ügyben **felfüggesztették** a kiszabott börtönbüntetés végrehajtását, mégpedig akként, hogy

- **10 terhelt** esetében **2 év**, míg
- **2 vádlott** esetében ennél **hosszabb próbaidő** (4 ill. 5 év) meghatározását látta a bíróság indokoltnak (utóbbi ügyben mindkét elkövető 1 év 8 hónap börtönbüntetését kapott).

8.2. Pénzbüntetés

Pénzbüntetését **5 vádlottal** szemben szabott ki a bíróság,

- **1 ügyben** mindhárom terheltet **100 napi tételű** pénzbüntetésre ítélte és ugyancsak
- **1 -1 vádlott** kapott **300 ill. 400 napi tételű** szankciót.

9. Mellékbüntetések

9.1. Közügyektől eltiltás

A szabadságvesztés büntetés kapcsán rögzítettek alapján mindössze **1 esetben** alkalmazott a bíróság közügyektől eltiltás mellékbüntetését.

9.2. Járművezetéstől eltiltás

2 terhelt követte el a hivatali visszaélés büntette mellett halmazatban ittas járművezetés vétségét ill. szabálysértését, a bíróság mindkettejük esetében alkalmazta a járművezetéstől eltiltás mellékbüntetését.

9.3. Pénzmellékbüntetés

A mellékbüntetés ezen formájának alkalmazását **3 terhelt** esetében látta indokoltnak a bíróság, mindhármuk esetében a hivatali visszaélés büntetével halmazatban elkövetett más bűncselekmények vonatkozásában is sor került büntetőjogi felelősségük megállapítására.

10. Felmentés – Vádindítvány elutasítása – Büntetőeljárás megszüntetése

A vizsgált időszakban **5 ügyben** született jogerősen **felmentő ítélet**, amelyek közül **3** esetben azt állapította meg a bíróság, hogy **nem valósult meg bűncselekmény**, míg **2 ügyben bizonyítottság hiányában** nem került sor a vádlottak büntetőjogi felelősségének megállapítására.

A **vádindítvány elutasítására 2 esetben** került sor. Az egyik esetben minderre a tartalmilag hiányos vádindítvány szolgáltatott alapot, míg a másik ügyben a pótmagánvádlók egyike nem volt jogosult a vádindítvány előterjesztésére, a másik pedig elkésetten tette azt meg.

A **büntetőeljárás megszüntetését** a Be. 2. § és 267. § (1) bekezdésének k/ pontjára tekintettel az indokolta a vizsgált ügyek egyikében, hogy a vádirat nem felelt meg a Be. 217. § (3) bekezdésében foglaltaknak.

II.

A MEGYEI BÍRÓSÁGOK ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATÁNAK ÖSSZEGZÉSE

A Debreceni Ítéltábla illetékességi területén működő megyei bíróságok vizsgálati anyagukat az előírt határidőn belül elkészítették, azt megküldték a Büntető Kollégium részére. A kisebb eltéréseket mutató, ám lényegében egységes szempontrendszerrel követő elemzések összegzését az ítéltábla végezte el.

Kiemelést igényel, hogy bár volt olyan megyei bíróság, amely a kimutatásában feltüntette az általuk elsőfokon elbírált, ám fellebbezés folytán a Debreceni Ítéltáblára került ügyeket is, mivel ezek másodfokon emelkedtek jogerőre, ezért az e vonatkozásban született adatokat, vizsgálati eredményeket a Debreceni Ítéltábla által külön készített elemzés már tartalmazza.

1. A vizsgált időszak

A Büntető Kollégiumi anyag iránymutatása alapján az alacsony ügyszámra tekintettel megyei bíróságok vizsgálatukat szintén kiterjesztették a **2009.** évet megelőző időszakban befejezett ügyekre is. Így a **2007-2008.** évekre vonatkozóan valamennyi bíróság szolgált adattal, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság további három, a **2006-os** évben befejezett ügyet vont vizsgálatába körébe.

2. A vizsgált ügyek

Az ítéletábra illetékességi területén lévő megyei bíróságoknak a fent megjelölt időszakban érdemben 31 olyan ügyről volt lehetőségük adatokat szolgáltatni, amelyben az eljárás a Btk. 225. §-ába ütköző hivatali visszaélés büntette (ill. azzal halmazatban álló más bűncselekmény) miatt volt folyamatban. A 31 elsőfokon jogerősen befejezett ügyből

- **20**-ban született **marasztaló ítélet,**
- **6** ügy **felmentéssel** zárult,
- **4** **vádindítvány elutasítására** került sor,
- **1** esetben pedig egy beadvány **téves értelmezése miatt iktatták** az ügyet hivatali visszaélés büntettként.

Statisztikai adatokat szolgáltatni, az adatokból további következtetést levonni a megyei bíróságok által jogerősen elbírált ügyek tekintetében is elsősorban a büntetőjogi felelősség megállapításával zárult esetekben volt lehetőség. A felmentéssel ill. a vádindítvány elutasításával befejeződött esetek elemzésétől az összegzés ezen részében az ítéletábra eltekintett, figyelemmel arra, hogy ide vonatkozóan egységes, valamennyi illetékes megyére vonatkozó adat nem állt a vizsgálat során rendelkezésre. Rögzíthető ugyanakkor, hogy felmentésre azonos számban került sor bűncselekmény ill. bizonyítottság hiánya miatt, a vádindítványok elutasítása pedig egyaránt történt elkésettség, más ügyekben pedig a jogszabály által megkövetelt tartalmi előírásoknak való meg nem felelés okán.

3. Jogerős elítélések a terheltek alapján (hivatalos személy – nem hivatalos személy elkövető)

A korábban ismertetettek szerint a vizsgált időszakban **20 ügyben** született a megyei bíróságokon jogerősen marasztaló határozat, amely összesen **28 terhelt** bűnösségének megállapítását jelentette. Az elkövetői alakzat szempontjából megállapítható, hogy a terhére rótt bűncselekményt

- **23** terhelt **tettesként** követte el,
- **2-en társtettesi** magatartást valósítottak meg,
- ugyancsak **2** fő tanúsított **felbújtói** tevékenységet, míg
- **1** elkövető **bűnsegédje** volt a bűncselekmény tettesének.

Természetesen valamennyi tettes ill. társtettes hivatalos személy elkövető volt, a felbújtók és a bűnsegédek civil foglalkozást (szakmunkás, gépkocsivezető) űző személyek voltak.

A **25 fő hivatalos személy** elkövető közül

- **13** terhelt tartozott a **rendőrség** állományába,
- **4** fő **határőrként** teljesített szolgálatot,
- **3 pénzügyőr** volt,
- **2-en polgármesterként** valósították meg a bűncselekményt, míg
- **1 – 1** vádlott önkormányzatnál dolgozó **köztisztviselő, büntető ügyszakos bíró** ill. a **nemzetbiztonsági szolgálatnál tisztként** szolgáló személy volt.

4. A visszaélés jellege – jogtalan előny, jogtalan hátrány

A megyei bíróságok által lefolytatott vizsgálat alapján az állapítható meg, hogy az érintett terhelték közel azonos számban, **13 valamint 14 esetben hivatali kötelességüket megszegve ill. hivatali helyzetükkel más módon visszaélve** valósították meg a terhükre rótt bűncselekményeket.

Hatáskör túllépésről mindössze **egy elkövető** esetében volt szó, amikor a büntető ügyszakos bíró vádlott a férjének történő jogtalan előnyszerzés szándékával a férj ellen tett feljelentésről kívánt adatokat szerezni bírói mivoltára és az általa tárgyalt ügyre hivatkozással.

A vizsgálati szempontként szolgáló elkövetési motívum ill. cél alapján a megyei bíróságok által készített elemzések alapján egyértelműen kijelenthető, hogy az elsőfokon jogerőre emelkedett ügyek tekintetében a terhelték az esetek túlnyomó többségében valamely, saját maguknak vagy másoknak biztosított **jogtalan előny** érdekében követték el a bűncselekményt, erre ugyanis **több mint 20 esetben** került sor. A fennmaradó ügyek kapcsán is ilyen előnyös helyzet elérése vezérelte a vádlottakat, azonban ez természetesen esetenként jogtalan hátrány okozásával is párosult, amely negatív hatás általában állami érdekeket sértett (pl. a terheltársak bizonyos szerencsejátékok szervezésének ellenőrzéséről való előzetes értesítése a Magyar Állam pénzügyi, gazdasági érdekeit sértette). Megállapítható ugyanakkor az is, hogy az esetek nagy részében valójában ún. „szívességek” teljesítése kapcsán váltak a terhelték a hivatali visszaélés büntettének elkövetőivé, amikor pl. ismerősükkal szemben intézkedési kötelezettségüknek nem tettek eleget, valamely országos nyilvántartási rendszerből szolgáltatott ki adatokat, vagy több esetben a

határ átlépésével kapcsolatos jogszabályi előírásokat be nem tartva hoztak előnyös helyzetbe gépkocsivezetőket.

5. Érdekesebb ügyek

Mivel valamennyi megvalósított bűncselekmény leírása állásponturnk szerint meghaladná az ítélőtábla által készített összegzés kereteit, a teljesség igénye nélkül néhány érdekesebbet ismertetünk.

A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság ítélkezési gyakorlatából:

- A rendőr őrnagy rangban lévő vádlott a nyilvántartóban ellenőrizte, hogy a barátjának van-e priusza, másfelől a volt házastársa barátnőjének személyi adatait kérte le a lakcímnnyilvántartóból, és végül ugyancsak jogosulatlan adatlekérést követően egy építési vállalkozóval zajlott üzleti tárgyalás során hivatkozott arra, hogy az építési vállalkozónak priusza van. A fentiek nyomán 3 rb. hivatali visszaélés büntetében került sor bűnössége megállapítására. A vádlott magatartása hivatali helyzetével egyéb módon való visszaélésként értékelhető, részéről rendeltetésellenes joggyakorlásban jelentkezett, melynek nyomán különböző személyes, illetve üzleti kapcsolataiban kívánt helyzeti előnyhöz jutni.
- A Szerencsejáték Felügyelet Hajdú-Bihar Megyei Területi Felügyelőségénél ellenőrként dolgozó vádlott a hivatal vezetője által öt hétre vonatkozóan elkészített ellenőrzési tervet 22 alkalommal telefonon kiszolgáltatta 10 szerencsejáték szervezésében érdekelt személynek, illetve további 16 alkalommal közölt információkat 6 érintett szerencsejáték szervezővel más illetékességi területen végzendő ellenőrzésekről. A vádlott magatartása aktív tevékenységgel megvalósított hivatali kötelességszegésként értékelhető, figyelemmel arra, hogy a munkakörében meghatározottakkal homlok egyenest ellentétes magatartást tanúsított, mellyel összefüggésben egyfelől az érintett szerencsejáték szervezők számára jogtalan előnyt szerzett, másfelől a Magyar Államnak jogtalan hátrányt okozott magatartásával a Magyar Állam gazdasági és pénzügyi biztonságát veszélyeztetve.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság ítélkezési gyakorlatából:

- Az I. rendű vádlott a Városi Rendőrkapitányság körzeti megbízottjaként dolgozott. A II. rendű vádlott tájékoztatást kért tőle arra vonatkozóan, hogy Tiszabő és Tiszaroff községek lakott területén kívül ártéren lévő egyes

erdőterületre mikor várható erdészet, természetvédelmi felügyelőség, vízügyi igazgatóság bevonásával rendőri ellenőrzés, mert ő engedély nélküli fakitermelést szándékozik végezni. A kérdésre az I. rendű vádlott több ízben, rendszeresen információkat közölt telefonon a II. rendű vádlottal az ellenőrzések várható idejéről. Az I. rendű vádlott ezzel a cselekményével hivatali helyzetével visszaélt, és jogtalan előnyhöz juttatta a II. rendű vádlottat, aki ígérte, hogy ezért a tettéért részére személygépkocsit vesz, házat is épít abban az esetben, ha folytatják ezt a tevékenységet.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság ítélezési gyakorlatából:

- A vádlott 6 esetben kisebb közlekedési szabálysértések miatt nem tett feljelentést, ezzel 6 esetben szegte meg hivatali kötelességét, amiért 6 rb. hivatali visszaélés büntette miatt ítélték el.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság ítélezési gyakorlatából:

- A vádlott az elvált felesége kérésére önkormányzati területről 2 fát kivágott úgy, hogy a feleség valótlanul azt közölte vele, hogy engedélyt kapott a fa kivágására. Állampolgári bejelentés alapján rendőri intézkedésre került sor. Ennek során a vádlott az intézkedő rendőröket arra kérte – rendőri állására hivatkozva és hivatali tekintélyéből eredő helyzet kihasználásával, személyes célból próbálva meg jogtalan előnyt szerezni –, hogy úgy oldják meg a helyzetet, hogy ne legyen baja, amivel arra célzott, hogy ne tegyenek ellen feljelentést.
- IV. rendű vádlott segédmotor-kerékpárral ittasan közlekedett és emiatt a rendőr foglalkozású I., II., III. rendű vádlottak elő akarták állítani a rendőrségre. IV. rendű vádlott közölte a rendőrökkel, hogy ez esetben elveszítheti munkáját és kérte az ügy másképpen történő elintézését. Erre I-III. rendű vádlottak megsajnálták és megbeszélték, hogy köztisztasági szabálysértés miatt 10.000 Ft összegű helyszíni bírságról valótlan tartalmú helyszíni bírságszelvényt állítanak ki és egyben eltekintenek a IV. rendű vádlott rendőrségre történő előállításától, amely magatartásukkal jogtalan előnyben részesítették őt.

6. A büntetés kiszabásánál irányadó körülmények

A Debreceni Ítéltábla vizsgálati anyagában rögzítettekhez képest a megyei bíróságok sem számoltak be olyan speciális, különleges értékelést nyert körülményről, amely eltérne a más jellegű bűncselekmények elkövetőivel szemben a

büntetés kiszabása során figyelembe vett szempontoktól. Az a tény ugyanakkor mindenképpen kiemelés érdemel, hogy a **Btk. 87. §-ának alkalmazását** az esetek közel felében, **12 terhelt** esetében látták lehetségesnek a megyei bíróságok, valamennyi esetben pénzbüntetést szabva ki az elkövetőkkel szemben.

7. Büntetések és intézkedések

A megyei bíróságok a vizsgált időszakban hivatali visszaélés büntette miatt 28 vádlott büntetőjogi felelősségét állapították meg, amiért

- **9** terheltet **szabadságvesztés büntetésre**,
- **14** személyt **pénzbüntetésre** ítélték,
- **2** főt **próbára bocsátottak**, míg
- **3** elkövetőt **megrovásban** részesítettek.

7.1. Szabadságvesztés

A 9 börtönbüntetésre ítélt terhelt többsége,

7 elkövető **6 hónap és 1 év közötti** tartamú szabadságvesztés büntetést kapott, **6 hónapnál rövidebbre 1** terheltet ítélték és ugyancsak **1** személy kapott **1-2 év közötti** időtartamú börtönt.

Mindössze **1** felbújtói magatartást megvalósító, civil foglalkozású elkövető esetében szabott ki **végrehajtandó szabadságvesztés büntetést** a bíróság, egyébként valamennyi további terhelt vonatkozásában a végrehajtást **2 évre felfüggesztette**.

7.2. Pénzbüntetés

Legmagasabb számban – sok esetben enyhítő szakasz alkalmazásával –

100 – 200 napi tételszámú (7 terhelt) pénzbüntetést szabtak ki a megyei bíróságok,

200 – 300 napi tételszám közötti szankciót **3** terhelttel szemben,

300 napi tétel feletti pénzbüntetést pedig **4** elkövető esetében alkalmaztak.

8. Mellékbüntetések

8.1. Közügyektől eltiltás

A szabadságvesztés büntetésnél ismertetettek alapján **1** elkövetőt tiltottak el a közügyektől a végrehajtandó börtönbüntetés mellett.

8.2. Járművezetéstől eltiltás

A mellékbüntetések ezen formáját **2**, a hivatali visszaélés büntetével halmazatban ittás járművezetés bűncselekményét is megvalósító tettes vonatkozásában alkalmazták a bíróságok.

9. Jogértelmezési kérdések

Az ismertetett adatok összegzésekképp rögzíthető, hogy a hivatali visszaélés büntette miatt indult büntető ügyek száma viszonylag alacsony. Ezért az ítéltábla által elvégzett vizsgálat is igyekezett a javasoltnál hosszabb időszakot átfogni, az ítéltábla vizsgálati anyaga 2008. évtől 2010. I. félévéig terjedt.

Az ügyek viszonylag alacsony száma miatt a megyei bíróságok is hosszabb időszakot fogtak át a vizsgálat elkészítésekor. Az ügyek számától függően nyilvánvalóan nem azonos időszak vizsgálatát végezték el.

Ez az utóbbi probléma nyilvánvalóan ahhoz is vezetett, hogy a régióhoz tartozó megyei bíróságok részben nem azonos időszakban jogerősen befejezett ügyek vizsgálatát végezték el.

A csekély ügyszám miatt több megyei bíróság vizsgálati anyaga összegzésében felmerül az a kérdés, szükség van-e egyáltalán arra, hogy a hivatali visszaélés büntette miatt indult ügyek megyei bírósági hatáskörben legyenek.

Ez előbbieket érzékeltetve pl. a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság vizsgálati anyaga a következő összegzést tartalmazza: „A Btk. 225.§-beli hivatali visszaélés büntette miatt megyénkben a vizsgált időszakban 3 éven kiemelkedő súlyú cselekmény – mint önálló bűncselekmény nem volt. A megyei bíróság a vádemeléstől számított 1 éven belül – egy ügy kivételével – az eljárást befejezte. 3 vádlottal szemben szabott ki felfüggesztett szabadságvesztést, 5 vádlottat pénzbüntetésre ítelt – 100-150 napi tétellel – 1 vádlottat próbára bocsátott, 1 vádlottat megrovásban részesített.

Ezen ügyek súlya, elenyésző száma felveti azt a gondolatot, hogy ezen ügyekben szükség volt-e a megyei elsőfokos eljárásra, vagy esetleg helyi bíróságok eljárása ugyanilyen eredményt hozhatott volna.” (Dr. Kiszelyné dr. Finta Éva kollégiumvezető)

Az alacsony ügyszámra tekintettel egyéb iránt hasonló megállapítást tartalmaz a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság vizsgálati anyaga, amely külön fejezetet szentel az illetékesség, illetőleg a hatáskör kérdésének.

Egyben jogalkotási javaslatként utal arra, hogy szükséges lenne a Be. 470.§ (1) bekezdését akként kiegészíteni, hogy a Btk. 122.§ (1) bekezdése szerinti minősítés alá tartozó katona szolgálati viszonyának tartama az elkövetett bármely bűncselekmény katonai büntetőeljárás alá tartozzon.

Az előbbi jogalkotási javaslat indokaként a vizsgálati anyag utal a következőkre: „A bíróságok és a rendőrségek közötti mindennapos hivatali munka folytán kialakul ugyanis egyfajta társhatósági kapcsolat. Ennek tükrében az elfogultság látszatára utaló kifogások, aggályok is talajukat vesztenék a fenti szabályozással.”

A jogalkotási javaslat mögött a vizsgálati anyag szerint egy konkrét ügyben lezajlott és a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság Katonai Tanácsa, illetőleg a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság közötti hatásköri összeütközés húzódik. (Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 9.B.208/2008. számú ügy.)

Előbbiekkal teljesen összhangban a megyei bírósági hatáskör vonatkozásában hasonló megállapítást tesz a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság vizsgálati anyaga is hangsúlyozva, hogy a kiszabott büntetés és a megrovás intézkedések alkalmazása az adott büntetési tételben belül a konkrét cselekmények csekélyebb tárgyi súlyát jelzik és felvetődhet a megyei bírósági hatáskör kérdése is.

Az előbbiekhöz teljesen hasonlóan a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság vizsgálati anyaga is kritikai megjegyzést tartalmaz a bűncselekmény megyei bírósági hatáskörét illetően.

A vizsgálati anyagok a statisztikai adatok feltüntetése mellett az elkövetői oldal vizsgálatán keresztül részletesen elemezték az elkövetési magatartásokat. Az előbbiekkal kapcsolatosan megállapítható, hogy a cselekmény minősítését illetően a régióban érdemleges jogértelmezési kérdés nem merült fel, s nem merült fel probléma a hivatali visszaélés büntette, illetőleg az ún. korrupciós bűncselekmények elhatárolását illetően sem. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság vizsgálati anyaga jelezte, hogy a régióban a vizsgált időszakban 2006., illetőleg 2007-ben felmerült jogértelmezési kérdést, miszerint amennyiben az elkövető egy cselekménnyel valósítja meg a hivatali visszaélés büntettét, valamint a hivatalos személy által elkövetett személyes adattal visszaélés büntettét, a bűnösség az utóbbi bűncselekményben állapítható meg. Ezzel kapcsolatosan a vizsgálati anyag utal a Legfelsőbb Bíróság 3/2007. számú Büntető Jogegységi Határozatában foglaltakra. Tehát a vizsgálati körben a régióban felmerült egyetlen jogértelmezési kérdés a Büntető Jogegységi Határozattal nyugvópontra jutott.

A vizsgálati anyagok összesítése során a régió gyakorlata egységes abban, hogy a pótmagánvádas eljárásokból nem rekesztette ki a hivatali visszaélés büntettét. Valamennyi megyei bíróság anyagában található olyan ügy, ahol hivatali visszaélés büntette miatt pótmagánvádas eljárást kezdeményeztek és a pótmagánvádat a hatáskörrel rendelkező bíróságok be is fogadták.

Ezt azért volt szükséges megjegyezni, mert a vizsgálati anyaggal kapcsolatosan valóban felmerült az a kérdés, hogy a hivatali visszaélés bűncselekményével kapcsolatosan pótmagánvádas eljárás egyáltalán kezdeményezhető, indítható-e. A régió álláspontja a vizsgálati anyag összegzéséből tehát az, hogy a hivatali visszaélés büntette bűncselekménye nem zárja ki a pótmagánvádas eljárás lehetőségét.

Debrecen, 2010. október 27.

Dr. Balla Lajos

a Debreceni Ítéltábla
elnökhelyettese

Mellékletek

1.sz. táblázat – Debreceni Ítéltábla – 2008-2010.

Ügyek (14 db)	Főbüntetés neve			Végrehajtás felfüggesztés	Enyhítő szakasz	Mellékbünt.	Intézkedés	Elkövető foglalkozása	Elkövetési alakzat				
	Szabadságvesztés	Közérdekű munka	Pénzbüntetés						Tettes	Társított	Felbújtó	Bűnsegéd	
2008.													
310/2007.	x	-	-	x	-	x	-	polgármester	x	-	-	-	
589/2007.	x	-	-	x	-	-	-	r. őrmester	x	-	-	-	
109/2008.	x	-	-	x	-	-	-	pénzügyőr	x	-	-	-	
	x	-	-	x	-	-	-	pénzügyőr	x	-	-	-	
2009.													
505/2008.	x	-	-	x	-	x	-	végrehajtó	-	x	-	-	
	x	-	-	x	-	x	-	végrehajtó	-	x	-	-	
605/2008.	x	-	-	x	-	-	-	rendőr	x	-	-	-	
692/2008.	x	-	-	x	-	-	-	r. törzsőrmester	x	-	-	-	
714/2008.	x	-	-	x	-	-	-	pénzügyőr	x	-	-	-	
1/2009.	x	-	-	x	-	x	-	r. zászlós	x	-	-	-	
289/2009.	-	-	-	-	-	-	x	határrendész	x	-	-	-	
267/2009.	x	-	-	x	-	-	-	polgármester	x	-	-	-	
422/2009.	x	-	-	x	-	-	-	r. nyomozó	x	-	-	-	
	x	-	-	-	-	x	-	-	-	-	x	-	
414/2009.	-	-	x	-	-	-	-	jegyző	x	-	-	-	
510/2009.	-	-	x	-	x	x	-	r. törzsőrmester	x	-	-	-	
2010.													
62/2009.	-	-	x	-	x	-	-	r. zászlós	x	-	-	-	
	-	-	x	-	x	-	-	r. zászlós	-	x	-	-	
	-	-	x	-	x	-	-	r. főtörzsőrmester	-	x	-	-	
Összesen 19 terhelt	13	-	5	12	4	6	1		14	4	1	-	

2.sz. táblázat – Debreceni Ítéltábla – Büntetések és mellékbüntetések

Ügyek	Főbüntetés								Mellékbüntetés			Intézkedés
	Szabadságvesztés tartama			Vh. felfüggesztése		Pénzbüntetés napi tételszáma			Közügy- eltöltés	Járművez. eltöltés	Pénzm. büntetés	
	6 hónapnál kevesebb	6 hónap - 1 év	1 - 2 év között	2 év	2 évnél hosszabb	100 - 200 napi tétel	200 - 300 napi tétel	300 napi tétel felett				
2008.												
310/2007.	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-
589/2007.	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
109/2008.	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
2009.												
505/2008.	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-
	-	-	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-
605/2008.	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
692/2008.	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
714/2008.	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
1/2009.	-	X	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-
289/2009.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
267/2009.	-	X	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
422/2009.	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-
414/2009.	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-
510/2009.	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-
2010.												
62/2009.	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-
Összesen 19 terhelt	1	9	3	10	2	3	1	1	1	2	3	1

3/a. sz. táblázat – Megyei Bíróságok – 2006 – 2008.

Bíróságok/ Terheltek	Főbüntetés neve			Végrehajtás felfüggesztés	Enyítő szakasz	Mellékbünt. Intézkedés	Elkövető foglalkozása	Elkövetési alakzat					
	Szabadságvesztés	Közérdekű munka	Pénzbüntetés					Tettes	Társtettes	Felbújtó	Bűnszegéd		
2006.													
HB	-	-	x	-	x	-	-	pénzügyőr	x	-	-	-	
	-	-	x	-	x	-	-	határőr	x	-	-	-	
	-	-	-	-	-	-	x	határőr	x	-	-	-	
	-	-	x	-	x	-	-	határőr	x	-	-	-	
Összesen 4 fő	-	-	3	-	3	-	1		4	-	-	-	
2007.													
HB	-	-	x	-	x	-	-	bíró	x	-	-	-	
	-	-	x	-	x	-	-	határőr	x	-	-	-	
JNSZ	-	-	-	-	-	-	x	polgármester	x	-	-	-	
	-	-	-	-	-	-	x	köztisztviselő	x	-	-	-	
Összesen 4 fő	-	-	2	-	2	-	2		4	-	-	-	
2008.													
HB	-	-	x	-	x	-	-	rendőr	x	-	-	-	
JNSZ	x	-	-	x	-	x	-	nemzetbizt. tiszt	x	-	-	-	
	x	-	-	x	-	-	-	pénzügyőr	x	-	-	-	
SZSZB	x	-	-	x	-	-	-	pénzügyőr	x	-	-	-	
	-	-	-	-	-	-	x	rendőr	x	-	-	-	
BAZ	-	-	x	-	x	-	-	r. törzsőrmester	x	-	-	-	
	-	-	x	-	x	-	-	r. törzsőrmester	x	-	-	-	
	-	-	x	-	x	-	-	r. őrmester	x	-	-	-	
	-	-	x	-	x	-	-	szakmunkás	-	-	-	x	
Összesen 9 fő	3	-	5	3	5	1	1		8	-	-	1	

3/b. sz. táblázat – Megyei bíróságok – 2009. Összesített adatok

Bíróságok/ Terheltek	Főbüntetés neve			Végrehajtás felfüggesztés	Enyítő szakasz	Mellékbünt.	Intézkedés	Elkövető foglalkozása	Elkövetési alakzat			
	Szabadságvesztés	munkaközérdekű	Pénzbüntetés						Tettes	Társtettes	Felbújtó	Bűnsegéd
2009.												
JNSZ	-	-	X	-	-	-	-	r. zászlós	-	X	-	-
	-	-	X	-	-	-	-	r. törzsászlós	-	X	-	-
	X	-	-	X	-	-	-	r. főtörzsőrm.	X	-	-	-
SZSZB	-	-	-	-	-	-	X	rendőr	X	-	-	-
BAZ	X	-	-	X	-	-	-	polgármester	X	-	-	-
	X	-	-	X	-	-	-	r. nyomozó	X	-	-	-
	X	-	-	X	-	-	-	r. nyomozó	X	-	-	-
	X	-	-	-	-	X	-	szakmunkás	-	-	X	-
	-	-	X	-	X	-	-	gk. vezető	-	-	X	-
	X	-	-	X	-	-	-	r. főtörzsőrm.	X	-	-	-
	-	-	X	-	X	X	-	r. törzsőrmester	X	-	-	-
Összesen 11 fő	6	-	4	5	2	2	1		7	2	2	0

2006 - 2009.												
Összesen 28 fő	9	-	14	8	12	3	5		23	2	2	1

4. sz. táblázat – Megyei bíróságok – Büntetések és mellékbüntetések

Ügyek	Főbüntetés							Mellékbüntetés			Intézkedés
	Szabadságvesztés tartama			Vh. felfüggeszt.	Pénzbüntetés napi tétel száma			Közügy- eltöltés	Járművez. eltöltés	Pénzm. büntetés	
	6 hónapnál kevesebb	6 hónap - 1 év	1-2 év között		100 - 200 napi tétel	200 - 300 napi tétel	300 napi tétel felett				
2006.											
HB						x					
							x				
						x					x
2007.											
HB					x						
JNSZ							x				
2008.											
HB							x				
JNSZ		x		x					x		
	x			x							
SZSZB		x		x							x
BAZ					x						
					x						
					x						
					x						
2009.											
JNSZ					x						
					x						
SZSZB		x		x							x
BAZ		x		x							
		x		x							
			x	x							
		x						x			
		x			x						
Összesen	1	7	1	8	7	3	4	1	2	-	3